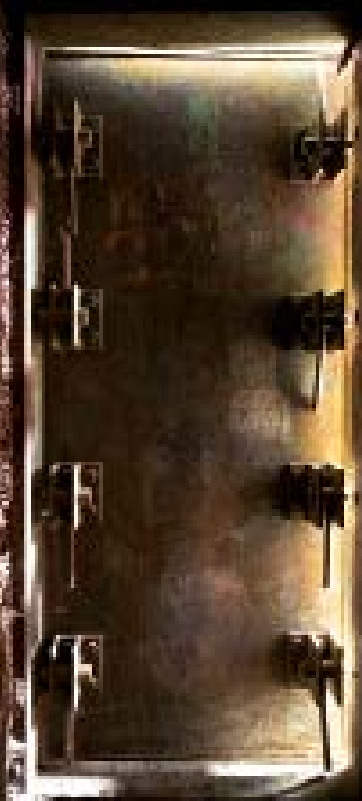

LABRI

CITÉ MIROIR

PERSDOSSIER

EEN NIEUWE MEESLEPENDE ERVARING

PRAKTISCH

Opening voor het publiek op 6 juni 2026

Permanente tentoonstelling

Toegankelijk vanaf 11 jaar

Toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit

75 minuten

FR | NL | DE | EN

TARIEVEN

€ 12 (€8,50 vanaf 10 personen)

€ 6,5 (-26 jaar / Senior / Fed++-kaart / Burger van La Cité Miroir / Werkzoekende / Persoon met een handicap)

Artikel 27

Gratis toegang (Carte Prof / Lerarenkaart / één gratis begeleider per groep van 10 personen)

CAPACITEIT

30 personen (2 groepen van 15 personen)

OPENINGSUREN

Maandag tot vrijdag van 9u tot 16u

(laatste toegang)

Zaterdag van 10u tot 16u (laatste toegang)

Zondag van 13u tot 16u (laatste toegang)

Gesloten op feestdagenté

Zomervakantie: van 10u tot 16u + gesloten op zondag

RESERVATIES

citemiroir.be

reservation@citemiroir.be | 04 230 70 50

PERSCONTACTEN

Agence Caracas - FR / NL / DE / EN

info@caracascom.com

+32 (0)471 81 25 58

Sophie Liégeois - FR

sophie.liegeois@citemiroir.be

04 230 70 54

PROJECTCHRONOLOGIE

- Beschermdde schuilkelder: 4 mei 2005
- Eerste businessplan renovatieproject: 2015
- Voorontwerp en eerste budget: januari 2016
- Openstelling van rondleidingen in niet-gerestaureerde schuilkelder: 2016
- Renovatieplan: 2020
- Aanvraag ingediend bij Erfgoed voor het Waalse Herstelplan: 2022
- Update voorontwerp en budget: 19 mei 2022
- Stedenbouwkundige vergunning voor de werken: 28 maart 2023
- Overheidsopdrachten: 2024/2025
- Start van de werken: 4 december 2024 (asbestverwijdering)
- Asbestverwijdering: december 2024 – januari en februari 2025
- Ruwbouw + architecturale en speciale technieken: februari 2025 – mei 2026
- Einde van de architecturale en technische werken: mei 2026
 - Ontwerp: 2024/2025
 - Uitwerking: 2025/2026
- Perceelindeling openbare aanbesteding:
 - Perceel 1A – Asbestverwijdering
 - Perceel 1B – Ruwbouw, stabiliteit en afwerking
 - Perceel 1C – Metaalwerk
 - Perceel 1D – Schilderwerken
 - Perceel 1E – Stucdecoratie
 - Perceel 2 – HVAC en sanitair
 - Perceel 3 – Elektriciteit
 - Perceel 4 – Audiovisueel materiaal
 - Scenografie
- Publieke opening - 6 juni 2026

L'ABRI

C I T É M I R O I R

Onder de voormalige Sauvenière-baden en thermen - vandaag La Cité Miroir - bevindt zich een beschermd schuilkelder tegen luchtaanvallen, de enige in zijn soort met een dergelijke beschermingsstatus. Deze bijzondere plek, bestaande uit zes onderling verbonden ronde nissen, kon tijdens de Tweede Wereldoorlog tot 400 personen opvangen. Na een renovatie van meer dan een jaar opent ze in juni 2026 haar deuren voor het publiek.

Een spectaculaire erfgoedrestauratie !

Een immersief audiovisueel parcours dompelt het publiek onder in het dagelijkse leven van slachtoffers van bombardementen. Meer dan een eenvoudig historisch getuigenis wordt L'Abri een plek van reflectie : hoe kunnen burgers beschermd worden in oorlogstijd? Welke verbanden bestaan er tussen gisteren en vandaag? De ervaring combineert lokaal geheugen met een kritische blik op gewapende conflicten wereldwijd - helaas een zeer actueel thema.

Als beschermd monument binnen het Waalse erfgoed, ingebed in een burgerlijke ruimte, nodigt L'Abri uit om de geschiedenis te beleven en het heden in vraag te stellen.

De doelstellingen van dit project zijn zowel de valorisatie van een weinig gekend historisch erfgoed dat gedurende tientallen jaren ontoegankelijk bleef, als de voortzetting van de opdrachten rond sensibilisering, ontwikkeling van kritisch denken en herinneringswerk die eigen zijn aan MNEMA, de vereniging die La Cité Miroir en het Multidisciplinair Centrum voor de Overdracht van Herinnering beheert. MNEMA-CPTM heeft als opdracht het herinneringswerk in de Federatie Wallonië-Brussel te stimuleren.

Een permanente tentoonstelling van MNEMA-CPTM met de steun van het Waals Gewest - AWaP, de Nationale Loterij en haar spelers, de Provincie Luik, de Stad Luik en de beurs Museum.Expo.Tech, een initiatief van de Regering van de Federatie Wallonië-Brussel, uitgevoerd door ST'ART in samenwerking met WBI. Dit project kwam onder meer tot stand dankzij een uitzonderlijke subsidie in het kader van het Waalse Herstelplan.

BUDGET

Het project *L'Abri* vertegenwoordigt in totaal een budget van **2.467.000 €**, gedragen door de volgende financieringsbronnen:

- AWaP - Waals Gewest (erfgoedherstelplan): €1.327.000
- Museum Tech - ST'ART: €41.500
- Nationale Loterij: €20.000
- Provincie Luik (audiovisueel materiaal): €15.000
- Terug te betalen bankfinanciering (ING-lening en ST'ART-lening - Cultuurlening): €1.000.000

GESCHIEDENIS

In 1935 richtte het Belgische Ministerie van Landsverdediging een "Algemeen Commissariaat voor de Passieve Luchtbescherming" op (dat later de Civiele Bescherming zou worden), met als opdracht de coördinatie van maatregelen voor de passieve bescherming van de burgerbevolking tegen luchtaanvallen. Overal in België werden schuilplaatsen gepland. Vanaf 1938 moesten de ontwerpers van de Sauvenière-baden en thermen (vandaag La Cité Miroir) een ondergrondse schuilkelder voorzien tegen bombardementen en de gevolgen van gevechtsgassen.

Het bestek van 31 januari 1938, ondertekend door de architect van de baden en thermen, Georges Dedoyard, en goedgekeurd door de gemeenteraad van Luik op 14 februari 1938, vermeldt de volgende eisen voor de bouw van de luchtschuilkelder:

Bestaat voornamelijk uit 6 ronde nissen van 5,70 m diameter, onderling verbonden en geschikt voor maximaal 400 personen.

Moet bestand zijn tegen gevechtsgassen, de effecten van bommen van 50 kg en de instorting van een gebouw van 7 verdiepingen, evenals luchtdruk en statische krachten.

Voorzien van gasdichte deuren en een overdruksysteem binnenin om het binnendringen van gevechtsgassen te voorkomen.

Deze metalen deuren, bestand tegen explosie, druk en gas, zijn uiteindelijk 9,5 cm dik; hun kozijnen moesten in het beton worden verankerd tijdens het storten.

De schuilkelder omvat 6 nissen, een EHBO-post met 2 douches en afvoer van afvalwater naar een zinkput, een ziekenzaal, een algemeen commandopost, ruimtes voor toiletten, voorraadkasten, gereedschap, linnen en apotheek, ventilatieleidingen en twee ingangen met sas en nooduitgang.

Plafonds en muren kregen een lichte pleisterlaag op basis van asbest en fossiele silica (15 mm) (asbest is intussen verboden en vervangen).

Het metalen skelet dat de volledige gewapend-betonstructuur draagt, weegt 9 ton.

Op 2 mei 1942 werden de Sauvenière-baden en thermen ingehuldigd. Het was een "schip" van 13.000 m², opgebouwd uit staal, glas en vooral 6.000 m² gewapend beton met 120 kg staal per m². Ondanks bombardementen en verplichte tewerkstelling verrees dit Bauhaus-gebouw, door de nazi's als "ontaard" beschouwd, met trots in het stadscentrum.

Busstation, olympisch zwembad, oefenbad, sportcomplex, restaurant, hydrotherapieruimtes en openbare baden: de Sauvenière-baden bleven in gebruik tot 2000, het jaar van sluiting wegens niet-conformiteit.

■ EEN PARCOURS IN DRIE DELEN

1 **De afdaling:** het alarm gaat af en de bezoeker ontdekt het leven “onder de grond”, samen met fictieve personages.

2 **De 360°-projectie:** de bezoeker woont een korte film bij die wordt geprojecteerd op de koepel van een van de nissen van de schuilkelder, gewijd aan de evolutie van conflicten en misdaden tegen burgerlijke slachtoffers, met historische, geopolitieke en psychologische elementen.

3 **Een nieuwe adem:** het alarm is voorbij en de bezoeker keert terug naar de oppervlakte.

Naast de ontdekking van een ruimte “onder de stad” is het immersieve parcours een ervaring die de zintuigen prikkelt en aanzet tot reflectie over het lot van burgers in oorlogstijd. Het scenario combineert feitelijke en historische elementen met reflecties over herinnering, vrede en vrijheid.

In de inkom- en uitgangruimte zal een tentoonstelling bezoekers de mogelijkheid bieden om meer te leren over de bouw van de schuilkelder en de historische context.

©François-Xavier Cardon

■ BELANGRIJK OM TE WETEN

- Enige schuilkelder die als Waals erfgoed is geklasseerd
- De schuilkelder stond niet in de oorspronkelijke plannen van 1936; hij werd tijdens de bouw toegevoegd (plannen van 1938)
- Oorspronkelijk ontworpen voor 400 personen
- De ronde en kegelvormige nissen van de luchtschuilkelder van La Cité Miroir zijn, voor zover bekend, uniek in België en mogelijk in de wereld. De meeste gekende schuilkelders zijn rechthoekig of bestaan uit tunnels of gangen, soms met gewelven
- De schuilkelder werd gebruikt tijdens de Tweede Wereldoorlog

PROJECTTEAM

Dit permanente immersieve parcours is een realisatie van de vzw MNEMA, het Centrum voor de Multidisciplinaire Overdracht van Herinnering. L'Abri werd ingehuldigd op 20 mei 2026.

asbl MNEMA – Opdrachtgever

Jean-Pascal Labille, voorzitter

Axelle van Harten, directrice

Technische, onderhouds-, administratieve, scenografie-, educatieve, onthaal-, logistieke en communicatieteams

Architectuur

Triangle Architectes SRL – Fabian Gérardy en Pascal Jacques

Erfgoed

WaaIs Agentschap voor Erfgoed (AWaP)

Bedrijven

Renotec (ruwbouw, stabiliteit, afwerking)

AG Scholl (schilderwerken)

ATS (akoestiek)

BEC Cerfontaine (stabiliteit)

BICE (speciale technieken)

Caro Maintenance (asbestverwijdering)

Dejeond-Delarge (metaalconstructie)

Delbrassine (HVAC en sanitair)

Juffern (stucwerk en decoratie)

Servais (elektriciteit)

Scenografie en audiovisueel

Hovertone (ontwerp en realisatie)

MNEMA (concept)

Inytium (audiovisueel)

Story Club (video's)

Delta Production (houtbewerking)

Archiefbeelden

Sonuma

Uitleen van objecten en beeldmateriaal

Musée de la Vie wallonne – Provincie Luik

DESKUNDIGE MEDEWERKERS

Voor de scenografie en de verhaallijn van het parcours heeft MNEMA zich omringd met een panel van erkende experts en expertes, afkomstig uit complementaire disciplines – psychologie, geneeskunde, geschiedenis, politieke wetenschappen en museologie – om het project te verankeren in zowel wetenschappelijke nauwkeurigheid als menselijke diepgang.

Adélaïde Blavier - Psychologe en professor aan de University of Liège, waar zij leiding geeft aan de Eenheid Psychotraumatologie en Forensische Psychologie.

Vincent Bours - Professor en directeur van de afdeling Medische Genetica van het CHU Liège (Universitair Ziekenhuis van Luik), professor aan de University of Liège en lid van het beheerscomité van het Nationaal Fonds voor Zeldzame Ziekten en Weesgeneesmiddelen.

Alain Colignon - Historicus gespecialiseerd in de Tweede Wereldoorlog en voormalig verantwoordelijke van de bibliotheek van CegeSoma / het Rijksarchief.

Kevin Gony - Historicus en wetenschappelijk medewerker bij het War Heritage Institute.

Geoffrey Grandjean - Professor aan de Faculteit Rechten, Politieke Wetenschappen en Criminologie van de University of Liège, voorzitter van de Raad voor de Overdracht van Herinnering van de Federatie Wallonië-Brussel en effectief lid van de Waalse Raad voor Gendergelijkheid.

Philippe Raxhon - Doctor in de geschiedenis, gewoon hoogleraar aan de University of Liège en ereonderzoeker van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FNRS). Hij leidt de Eenheid Hedendaagse Geschiedenis van de universiteit en was van 2009 tot 2019 voorzitter van de Raad voor de Overdracht van Herinnering van de Federatie Wallonië-Brussel.

Philippe Vincent - Professor Internationaal Recht aan de University of Liège.

Olivier Van der Wilt - Diensthoofd Museologie bij het War Heritage Institute.

© SPW - AWaP / V.Rocher

© SPW - AWaP / V.Rocher

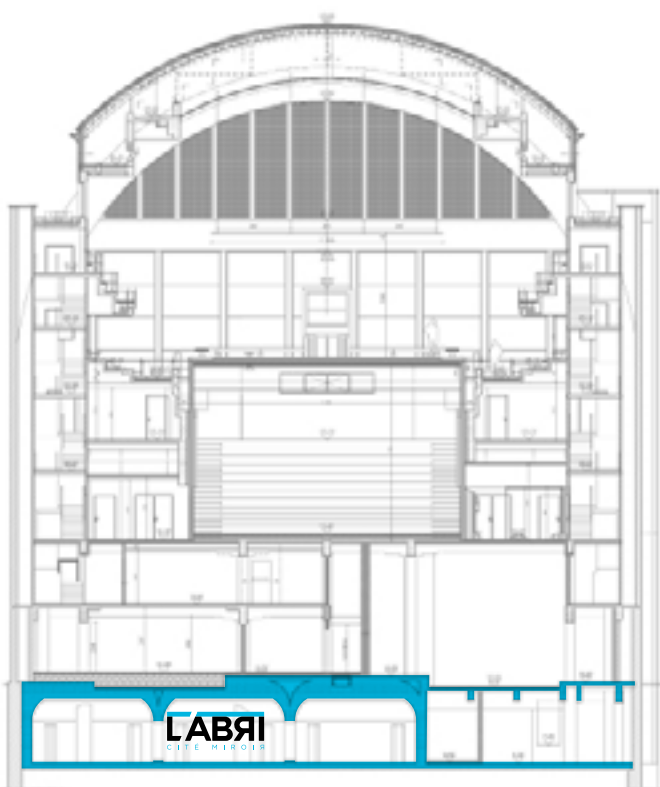
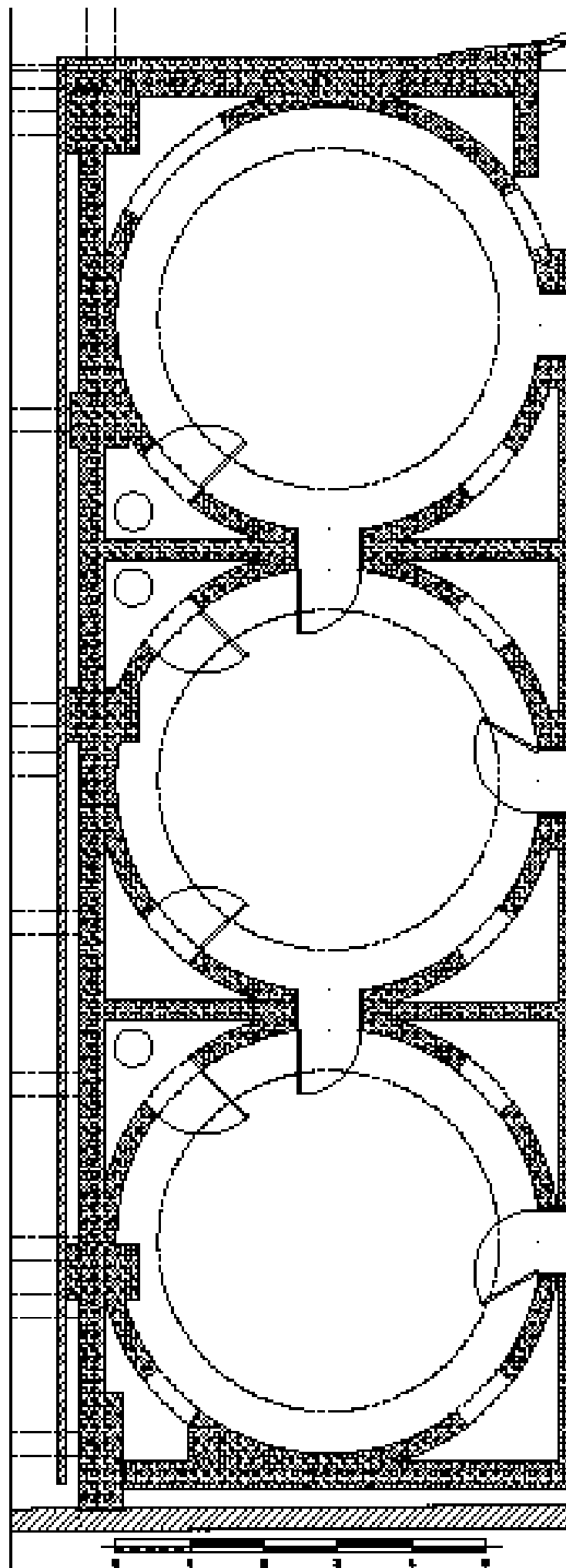
© SPW - AWaP / V.Rocher

© SPW - AWaP / V.Rocher

HET PROJECT

Het project voor de valorisatie van de luchtschuilkamer maakt deel uit van een bijzonder relevante herinneringsdimensie. Het lot van burgers in oorlogstijd is een historisch thema waarvan men vandaag nog steeds de volledige ernst en betekenis beseft. Het is een grenzeloos thema. In een context waarin vrijheidsbeperkende ideeën opnieuw opduiken, is het noodzakelijk om de mechanismen van het verleden te analyseren om hedendaagse ontsparingen beter te begrijpen. De overdracht van herinnering wordt een collectieve urgentie nu de laatste rechtstreekse getuigen van de Tweede Wereldoorlog verdwijnen. Met deze tentoonstelling, resoluut gericht op de toekomst, stelt MNEMA een levende, meeslepende en betrokken vorm voor, waarbij herinnering een hefboom wordt voor actie en burgerlijke waakzaamheid. Het doel is om vooral jongere generaties bewust te maken van de gevolgen van conflicten en het belang van menselijke verbondenheid te herstellen.

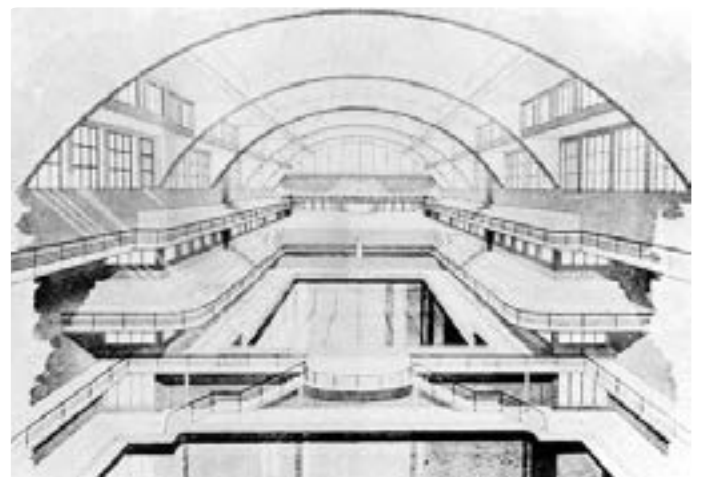
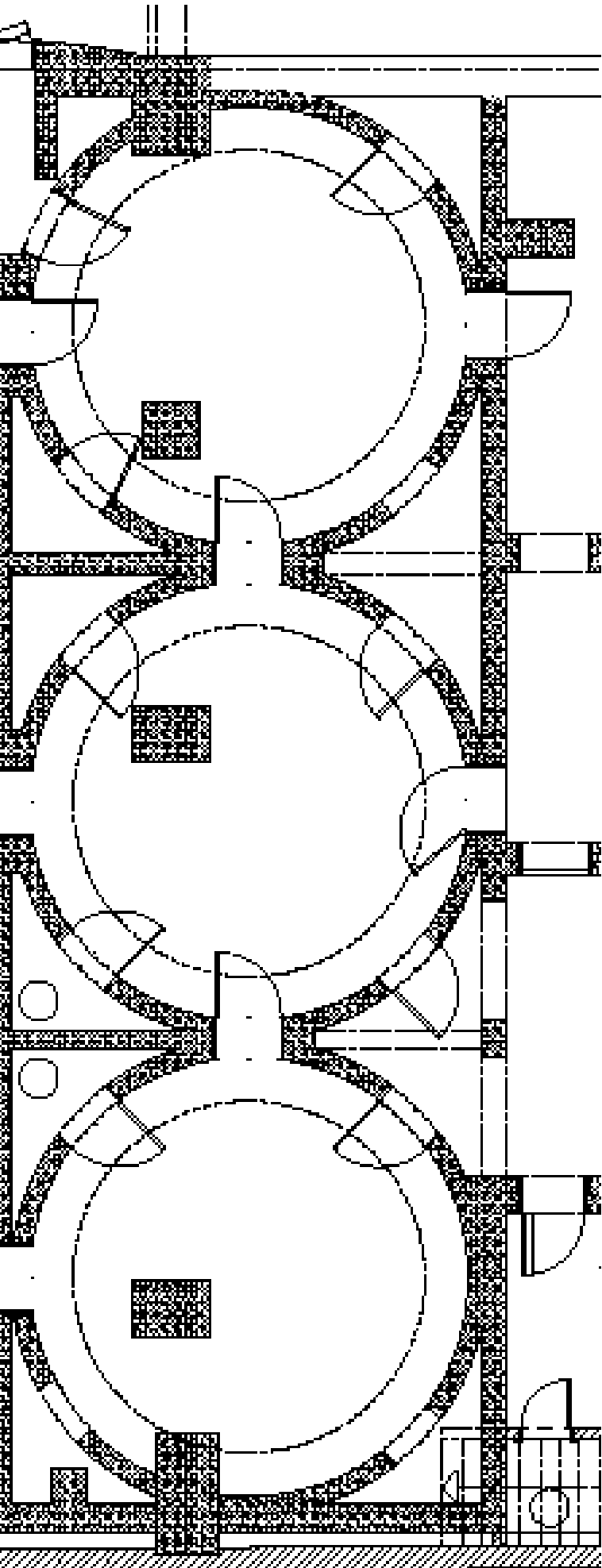

ERFGOED

La Cité Miroir trekt al veel bezoekers aan dankzij haar architecturale waarde. Het gebouw, gedeeltelijk beschermd, is een uithangbord van de sociale, erfgoed- en industriële geschiedenis van de stad en de regio. Tot op vandaag is de schuilkelder van de Sauvenière de enige die als Waals erfgoed is geklasseerd.

Deze herinrichting maakt de werken aan de baden en thermen volledig af: dit was de enige ruimte die nog niet toegankelijk was voor het publiek. De veiligheid ervan was al enige tijd niet meer gegarandeerd, waardoor de restauratie van een reeks structurele elementen noodzakelijk werd. Met L'Abri neemt de toeristische en erfgoedwaarde toe: de bezoeker voelt dat hij wordt ondergedompeld in een bijzondere sfeer, een stille getuige van ingrijpende gebeurtenissen, en zal verrast worden door de aaneengeschakelde nissenarchitectuur en de staat van bewaring.

Het publiek sensibiliseren rond erfgoed en oorlogsmemory om het heden beter te begrijpen via deze ongewone stedelijke tentoonstelling is een manier om een zeer breed publiek aan te trekken, aangetrokken door het idee van ontdekking, dat met een diepgaande reflectie vertrekt over de situatie van burgers in oorlogstijd.

© Thierry Lechanteur

LA CITÉ MIROIR

Het voormalige zwembad van de Sauvenière is een plek geworden die gewijd is aan cultuur, kritisch denken en herinneringswerk.

Met haar opvallende architectuur behoort La Cité Miroir tot de absolute must-sees van de stad Luik. Tentoonstellingen, voorstellingen, ontmoetingen, immersieve parcours, workshops en rondleidingen: het programma groeit voortdurend. Elk jaar worden er meer dan 300 evenementen georganiseerd, allemaal gericht op burgerschap, interculturele dialoog en de strijd tegen vrijheidsbeperkende ideeën.

In januari 2014 opende La Cité Miroir haar deuren in de gerenoveerde ruimte van de voormalige Sauvenière-baden en thermen in het hart van Luik.

La Cité Miroir beschikt over tentoonstellingsruimtes, een theaterzaal, een gespecialiseerde bibliotheek en boekhandel, een horecaruimte en vergaderzalen.

De geest van de voormalige baden en thermen werd behouden tijdens de renovatie, wat het gebouw van bijna 13.000 m² een unieke sfeer geeft.

Drie organisaties werken er samen en ontwikkelen elk hun eigen programmatie: MNEMA, Les Territoires de la Mémoire vzw en het Centrum voor Laïciteit van de Provincie Luik.

Ook externe organisatoren bieden er hun evenementen aan, allemaal in lijn met waarden van democratische idealen, gelijkheid tussen individuen en individuele en collectieve emancipatie. La Cité Miroir maakt volledig deel uit van de culturele dynamiek van Luik en heeft bijgedragen aan de heropleving van de wijk Neujean.

■ CULTUREEL AANBOD

Het parcours *L'Abri* maakt nu deel uit van het immersieve aanbod van La Cité Miroir, dat reeds duizenden bezoekers per jaar aantrekt (*Nooit meer! Parcours door nazi-kampen om vandaag te weerstaan* en *In Verzet. Verhalen van emancipatie*). In La Cité Miroir komen verschillende publieken samen, afhankelijk van de activiteiten (parcours, tijdelijke tentoonstellingen, voorstellingen, workshops, lezingen, ...).

LA CITÉ MIROIR IN CIJFERS

- Meer dan 80.000 bezoekers per jaar
- Ongeveer 300 evenementen per jaar

© SPW-AWap / V. Rocher

■ TOERISME

Het publiek sensibiliseren rond erfgoed en oorlogsmemory om het heden beter te begrijpen via deze ongewone stedelijke tentoonstelling is een manier om een zeer breed publiek aan te trekken, aangetrokken door het idee van ontdekking, dat met een diepgaande reflectie vertrekt over de situatie van burgers in oorlogstijd.

Voor de stad gaat het om het nieuw leven inblazen van een vergeten herinnering en erfgoed en om zich volledig in te schrijven in het herdenkingstoerisme, dat vrij sterk ontwikkeld is in de Euregio.

■ PROFESSIONELE EVENEMENTEN

Bij het ontwerp van de site is een ruimte voorzien die speciaal bedoeld is voor bedrijfsevenementen, conferenties en ontmoetingen. Deze bijzondere zaal verruimt het aanbod van ruimtes die ter beschikking kunnen worden gesteld aan externe organisatoren.

HÉLÈNE

*We gaan je mama terugvinden, maak je geen zorgen.
We zijn hier met velen.
Kom, we gaan haar zoeken.*

CHRISTIAN

Nee, ze is hier niet, dat weet ik zeker.

HÉLÈNE

Dan moet ze in een andere schuilplaats zijn, ergens veilig.

CHRISTIAN

Veilig?

HÉLÈNE

*O ja! En jij trouwens ook.
We zitten onder de zwembaden van de Sauvenière.
Het is gebouwd om alle zwemmers van het zwembad op te vangen.
Het is stevig!
We lopen hier geen gevaar.
Hoe ben je hier terechtgekomen?*

CHRISTIAN

*Ik kwam terug van school.
Toen ging het alarm af.
Grotere kinderen hebben me hierheen gebracht.*

LA CITÉ MIROIR

SAUVENIÈRE

Place Xavier Neujean 22 | 4000 Liège | 04 30 70 50 | citemiroir.be

MNEMA CPTM **MNEMA**

asbl Cité Miroir

Boulevard de la Sauvenière 33-35 | 4000 Liège

Een permanente tentoonstelling van MNEMA-CPTM met de steun van het Waals Gewest – AWaP, de Nationale Loterij en haar spelers, de Provincie Luik, de Stad Luik en de beurs Museum.Expo.Tech, een initiatief van de Regering van de Federatie Wallonië-Brussel, uitgevoerd door ST'ART in samenwerking met WBI. Dit project kwam onder meer tot stand dankzij een uitzonderlijke subsidie in het kader van het Waalse Herstelplan.

Editeur responsable MNEMA - Axelle van Harten - Boulevard de la Sauvenière 33-35 - 4000 Liège

